

[17]

№ 450

STAN PARAFII DRUJSKIEJ
NA ROZKAZ JAŚNIE OŚWIĘCONEGO KSIĄŻĘCIA
IGNACEGO JAKUBA MASSALSKIEGO BISKUPA
WILEŃSKIEGO CZASU GENERALNEJ DZIEKAŃSKIEJ
WIZYTY OPISANY W ROKU TYSIĄC SIEDMSET
OŚMDZIESIĄT TRZECIM

OPISANIE KOŚCIOŁA

Kościół parafijalny w drujskiej parafii teraz nie ma. Były z dawna fundowane od Lwa Sapiehy wojewody wileńskiego dwa kościoły parafijalne: jeden zadźwiński, z tamtej strony Dźwiny, gdzie teraz kordon moskiewski, drugi z tej strony Dźwiny, na Sapieżyźnie, i folwark jeden za Dźwiną do obydwóch kościołów – tak zadźwińskiego, jako i sapieżyńskiego – był nadany, jako dawniejsze przyświadczają wizyty, oraz parafija zadźwińska i z tej strony Dźwiny do jednego plebana zadźwińskiego należąca. Lecz przez inkursyje Moskalów kościoły oba od Naszczokina pułkownika popalone i sprzęt kościelny, i majątek folwarkowy pozabierane. Potym folwark [l. 179v] zadźwiński, do dwóch kościołów należący, przy jednej zadźwińskiej pozostał plebanii, a z tej strony Dźwiny naprzód oo. bernardyni curam animarum trzymali, a potym przyjęli i aż do tego czasu utrzymują ks. ks. dominikanie. Na miejscu zaś zwanym Sapieżyn, gdzie był kościół parafijalny sapieżyński pod tytułem Wniebowzięcia Panny Maryi, oo. bernardyni, gdy utrzymywali parafiją, kościół ten w samym rynku, naprzeciw klasztoru dominikańskiego będący, w swoją posesyją wzięli i pod tytułem Ś. Antoniego Cudotwórcy erygowali, jako z świadectwa powieści ludzkich dochodzić można. Dwanaście zaś placów na Zadźwiniu, to jest z tej strony Dźwiny i nad to plac jeden naprzeciw Przewozu, drugi nazwany Mudołowski, także półplaca, na ulicy do kościoła idąc po prawej stronie, na szpital funduszem tegoż Lwa Sapiehi nadane, w czyją posesyją najwięcej dostały się, pewnej wiadomości nie ma; to jednak niezawodna, iż i ks. ks. dominikanie pod zamurowanie klasztoru swego i oo. bernardyni przy kościele Ś. Antoniego część niejaką onych sobie przywłaszczyli. Wszystkie te place wynoszą włók pięć, jako dawniejsza w roku 1716 czyniona zaświadcza wizyta.

Szpital jest przy klasztorze dominikańskim – murowany, bez żadnego funduszu, mieszka w nim ubogich obojej płci osób ośm, żyją z jałmużny postronnych i z klasztoru.

Pleban czyli wikary klasztoru dominikańskiego – ks. Stefan Ejsymont, z powiatu grodzieńskiego, lat 54 mający.

ZAKONNICY

Zakonnicy w parafii drujskiej, z tej strony Dźwiny pozostałej, najdują się:

1-mo. Ś. Dominika dominikanie – fundowani od w. jm. pana Koczanowskiego podczaszego brasławskiego na folwarku Podziawy zwanym. Ci, jako się namieniło, utrzymują curam animarum tej parafii, fundusz mają na osób zakonnych¹ i teraz według tego funduszu tyleż księży mieszka. Na kwestę nie wysyłają i zgorszenia żadne nie praktykują się. Kazania w kościele swym z obowiązku zakonne-[l. 180]-go i parafii przykładne zawsze miewają i nie są obwinieni o opowiadanie błędliwej nauki.

2-do. Reguły ś. Franciszka minoris observantiae, czyli bernardyni – fundowani od Sapiarów na annuacie z dóbr Drujszczyzna zwanych wybierającej się. Ciż oprócz klasztoru, w którym mieszkają, mają drugi kościół, Ś. Antoniego, wyżej wzmiankowany. Według funduszu jako mieszkać powinno osób zakonnych dwadzieścia tak i teraz tyleż mieszka, a czasem i więcej, z przyczyny, iż jest klasztor ten domus recollecta. Kwestą pomieniony klasztor nie bawi się i o zgorszeniach żadnych nie słyhać, ale owszem przykładnie żyją i kazania według zwyczaju zakonnego w kościele swym co niedziela i święto zawsze pożyteczne ludowi miewają.

OPISANIE PARAFII

Parafija drujaska, z tej strony Dźwiny od kordonu moskiewskiego pozostała, graniczy z jednej strony koło Dźwiny z parafiją dzisieńską i ciągnie się o mil siedm, z drugiej strony z parafiją miorską o mil dwie, z trzeciej z ikazienską o milę jednę, z czwartej na koniec strony graniczy z parafiją brasławską i Kurlandiją, także o milę jednę od Drui. Długość tej parafii ciągnie się ponad Dźwiną o mil siedm, a szerokość od Dźwiny ku Ikaźni milę jednę. Staranie i posługę tej parafii, po zrzeczeniu się oo. bernardynów curam animarum, ks. ks. dominikanie z rozkazu jw. jks. Toczyłowskiego biskupa bellineńskiego, oficijała wileńskiego, przyjęli i utrzymują. Parafija ta zawiera w sobie miasto jedno, Druja zwane; dworów i folwarków dziewięć, wsi dwadzieścia ośm, zaścianków piędziesiąt cztery. Wsi i zaścianków odległość od kościoła utrzy-

¹ *Vienuolių skaičius nenurodytas, tik palikta vieta skaičiui įrašyti.*

mujących curam animarum ks. ks. dominikanów nie wyraża się, gdyż onej pomienieni ks. ks. dominikanie nie wiedzą, chociaż z corocznego kołędowania i z jeżdżenia do chorych zupełną wiadomość powierzonej sobie parafii mieć powinni. Dwory tylko i folwarki z odległością wyrażają się. [l. 180v]

<i>Jo. księcia Aleksandra Sapiehi</i>		Mile			
<i>kanclerza WKL</i>					
<u>Miasto</u>	Druja	–	–		Urbanowo – –
<u>Dwór</u>	Drujski	–	–		Tyczki – –
	Stajki	–	½		Hlinówka – –
<u>Folwarki</u>	Zalesie	–	½		Kisłyje – –
	Idolta	1	½		Minały – –
	Jarmałowo	–	–	<u>Zaścianki</u>	Jermałowo – –
	Babaryki	–	–		Szarkiele – –
	Wiata	–	–		Adamiki – –
	Powiacie	–	–		Zalesie – –
	Suromszczyzna	–	–		Surmaczowo – –
<u>Wsie</u>	Cielowszczyzna	–	–		Owsiuki – –
	Szalcinowo	–	–		Kandzierowszczyzna – –
	Miłaszowo	–	–		Bujki – –
	Zubry	–	–		Ciecínówka – –
	Wieś Nowa	–	–		Dubrzewszczyzna – –
	Łozówka	–	–		Ryże – –
	Pupinowo	–	–	<i>W. jp. Rudominy starosty</i>	
	Prudniki	–	–	<i>bernatowskiego</i>	Mile
	Łotysze	–	–	<u>Dwór</u>	
	Bielowo	–	–		Drujka 2 –
	Bielowo drugie	–	–	<u>Wsie</u>	
	Pucinowo	–	–		Wajsie – –
	Zamiaty	–	–		Lubiańce – –
	Kamionka	–	–		Bubołowszczyzna – –
	Mitkołowszczyzna	–	–		Tołockowo – –
	Mitkołowszczyzna	–	–		Zaborowszczyzna – –
<u>Zaścianki</u>	druga	–	–		Puncewice – –
	Bukowo	–	–		Walcinowo – –
	Ponizowo	–	–	<u>Zaścianki</u>	Wajse – –
	Hańszowo	–	–		Izaczki – –
	Kosnarzewszczyzna	–	–		Zadrujka – –
	Oblatowo	–	–		Kaczergie – –
	Rakśniowo	–	–		Rowbie – –
	Jodkowszczyzna	–	–		Jaja – –
	Rudaki	–	–		Rogalewszczyzna – –
	Zaborowszczyzna	–	–		Obołonie – –
	Staszule	–	–		Harawyje – –
	Arszele	–	–		Obołonie drugie – –

[l. 181]

<i>W. jm. pana Rudnickiego starosty</i>		Mile	<i>W. jp. Jana Szumana sędziego brasławskiego</i>		Mile		
<u>Dwór</u>	Dziedzinka	2	–	<u>Dwór</u>	Malkowszczyzna	1	–
	Dziedzinka	–	–		Trybuckie	–	–
	Lubiedziowo	–	–		Rohałowo	–	–
	Kościanki	–	–		Minawty	–	–
<u>Wsie</u>	Drabowszczyzna	–	–	<u>Wsie</u>	Bohomiszczyzna	–	–
	Jasiewszczyzna	–	–		Puszkiele	–	–
	Podhajszczyzna	–	–		Puszkiele Drugie	–	–
	Hury	–	–				
<i>W. jp. Aleksandra Mirskiego rotmistrza brasławskiego</i>				<i>W. jp. Niewięgłowskiego chorążego petyhorskiego</i>			
<u>Dwór</u>	Kozakowo	1	½	<u>Dwór</u>	Krzyzewicze	2	–
<u>Wieś</u>	Kozakowo	–	–	<u>Wieś</u>	Krzycewicze		
<u>Zaścianek</u>	Konoplańszczyzna	–	–	<u>Zaścianki</u>	Mościszczce		
					Świlkowo		

W mieście Drui znajduje się dysydentów lutrów bez kirchy domów trzy. Żydów domów pięćset, ci mają sumptem kahalnym wymurowaną szkołę za pozwoleniem Jo. księcia Sapiehi kanclerza WKL. Sysmatyków można liczyć do sta domów, którzy mają cerkiew z klasztorem murowanym niezakończonym, od Sapiehów fundowaną. W tejże parafii znajdują się filipowce Moskale, lecz dla przechodu ich ustawicznego liczba onych determinować się dokładnie nie może, jednak liczyć ich można do pięćdziesiąt domów. Kościół filijalny znajduje się jeden o mil dwie od Drui – w Dziedzińce, pod tytułem Ś. Rocha. Cerkwi unijackich znajduje się pięć: w mieście Drui trzy – jedna pod tytułem Ś. Ducha, druga Spasa, od Sapiehów fundowane, trzecia fundowana od miasta, bez parafii, pod tytułem Ś. Piotra, należąca do parafijalnej Ś. Ducha; w Powiaciu cerkiew czwarta, w Uźmionach piąta. Mogiły łacińskiego i ruskiego obrządku, prócz kościelnych i cerkiewnych cmentarzów, ledwo nie przy każdej wiosce znajdują się; tych większa część bez oparkanienia, na nich rzadko się parafianie chowają. Jarmarki znaczniejsze w Drui dwa bywają – na Zbór Chrzczenia i Spas. Lekarzy czyli cyrulików jest trzech, a doktorów Żydów dwóch. Ubogich włączających się z miejsca na miejsce różnej religii bardzo wiele znajduje się. Kaplic w tej parafii nie ma. Była jedna kaplica u w. jm. pana Rudominy starosty bernatowskiego we dworze Drujka zwanym, ale i z tej ma być kościołek, i [l. 181v] już w. jm. pan Rudomina ma na to od zwierzchności pozwolenie i wszelką inną gotowość.

SZKOŁA

Szkoła parafijalna w klasztorze ks. ks. dominikanów kosztem klasztor-
nym utrzymuje się i dyrektor nazwiskiem Ignacy Parafijanowicz do uczenia
zdatny, dobrych obyczajów i charakter dobry mający, bierze na rok zł 64, ta-
koż stół i inną wygodę ma z klasztoru. Dzieci uczących się różnej kondycji do
dwudziestu najduje się. Ci uczą się na książkach polskich i łacińskich, tudzież
uczą się wszyscy pisać i arytmetyki, a niektórzy według zdolności i pojęcia
uczą się konstrukcyi na alwarach.

Ks. Andrzej Lenartowicz dziekan brasławski,
pleban taurogiński i tauropilski, wizytator generalny, mp.
[l. 185]¹

¹ l. 182-182v, 183-183v, 184-184v – tušti.

Kust.
S T A N
 Kościoła Ikonostazowego y Prebaryj
 na Rozkaz Jasnej Oświeconego Króla
 Imię Ignacego Jakuba Maspalskiego
 Biskupa Wileńskiego czasu General-
 nej Dycekanickiej Wizyty

O P I S A N I E

W Roku Tysiąc Siedemset Omdziesiąt Trzecim

Opisanie Kościoła

Kościół Starożytny fundowany od Świątobliwego Księcia
 Władysława, drewniany, gontami kryty, który y do upadku nakładany
 krygnowany pod tytułem Dorożego Ciała. Wchodzi do habina z
 boku domu wielkich podwojnych drzwi na zamkach żelaznych
 jedno z pożychości zamykane zamkiem woskowym, drugie ze wrota
 zamknięte drewnianą zapora. Z habina do Kościoła drzwi także
 podwojne, nie zamknięte zamkiem woskowym zamykane. Do habi-
 nicy drzwi jest za W. Ołtarzem, drzwi małe dobre na zamkach
 z zamkiem woskowym, ze strony ołtarza z kufładami na Apparaty y
 białymi. W Zakrystyi okna małe jedno z kraty żelaznej. W Koście-
 le są 3 Okna drewnych w Ścianie oprawnych szkieł, z tych jedno od wian-
 tu.